
SKRADZIONA MITOLOGIA

HENRIK LUNDE

W ostatnich latach Norwegia doświadczyła fali przemocy ze strony grup nacjonalistycznych i neonazistowskich. Nazwy i symbole używane przez te grupy są często zaczerpnięte z mitologii nordyckiej.

Okres od 800 do 1050 r. n.e. był czasem dramatycznego wkroczenia ludów północy na arenę europejskiej historii. Kroniki z tamtego okresu zawierają wiele pełnych trwogi doniesień o wikingach atakujących wybrzeża Europy. Gwałtowną naturę wikingów ukazują również zabytki kultury materialnej i duchowej, np. męskie groby zawierające broń. Mitologia nordycka jest częścią pogańskiej religii z mnogością bogów i bogiń, w której każde z nich patronuje określonej dziedzinie. Bogowie ci mają wiele cech antropomorficznych, przyjemność sprawia im walka, jedzenie i picie. Wierzono, że śmiertelnicy polegli w bitwie szli prosto do stołów *Walhalli*, gdzie ucztowali z bogami. Odkrycia dotyczące zwyczajów pogrzebowych wyraźnie wskazują na potrzebę używania w życiu pozagrobowym tych samych przedmiotów osobistych co na Ziemi. Pozostałości mitologii nordyckiej można odnaleźć w wielu dziedzinach współczesnej kultury norweskiej. Zimowe igrzyska olimpijskie w Lillehammer w 1994 roku są najlepszym przykładem ich stałej obecności. Projektujący oprawę igrzysk użyli starych symboli adaptując je do nowoczesnych funkcji, nadając tym samym olimpiadzie, dla gospodarzy, i nie tylko, głębsze znaczenie symboliczne.

Niestety, w naszych czasach można znaleźć także mało chwalebne przykłady stosowania elementów mitologii -. Przed i w czasie II wojny światowej marionetkowe rządy partii **Nasjonal Samling**, pod przywódctwem **Vidkuna Quislinga**, często uciekały się do używania symboliki, tytułów i słownictwa z mitologii nordyckiej. W latach siedemdziesiątych ponownie pojawiły się ugrupowania nazistowskie, ale zostały rozbite po dokonanej przez nie serii zamachów terrorystycznych i morderstw. Druga fala nazizmu zaczęła się w latach osiemdziesiątych wraz z organizacjami szerzącymi propagandę rasistowską wymierzoną w imigrantów i uchodźców ubiegających się o azyl polityczny. Jednak do tej pory młodzież nie brała w nich udziału, aż nadeszła trzecia

fala w latach dziewięćdziesiątych, kiedy to wyłoniła się sieć ekstremistycznych grup nacjonalistycznych i nazistowskich o jawnie bojowym charakterze.

Nacjonalistyczna i nazistowska podkultura młodzieżowa nie jest fenomenem jedynie norweskim, ale częścią szerszego europejskiego zjawiska stosowania muzyki jako narzędzia rekrutacji. Największym obecnie rynkiem, jak również głównym producentem *white power rock'n'roll* – muzyki rockowej z rasistowskimi i nacjonalistycznymi tekstami – jest Szwecja. Szwedzi stworzyli swój własny styl tej muzyki nazwany *viking rock*, w którym rasizm maskowany jest mitologiczną nordycką otoczką i frazeologią.

Mitologia staroskandynawska sławna jest daleko poza historycznymi granicami oddziaływania. Środowiska neofaszystowskie i nacjonalistyczne czerpią z niej symbolikę, nazwy i słownictwo, by stwarzać obraz Norwegii jako kraju *czystego i białego*. Neonaziści widzą siebie lepszymi od zwykłych obywateli. Obraz walczącego, przerażającego wikinga utożsamiają z własnym wizerunkiem, kreując się na zbawicieli narodu. Poprzez łączenie walki o *białą Norwegię* z mitologią skandynawską i wskazywanie na neofaszystów jako na spadkobierców i kontynuatorów tradycji wikingów próbują uzasadnić słuszność swoich dążeń.

Obraz mówi więcej niż tysiąc słów, a swastyka namalowana na sklepie imigranta jest czymś więcej niż tylko rysunkiem na ścianie. Zarówno prześladowca, jak i ofiara znają znaczenie tego symbolu i w ten sposób przesłana jest wiadomość-sygnal-ostrzeżenie. Symbole mają istotne znaczenie dla wszystkich skrajnie prawicowych grup na całym świecie. Na przykład runiczny symbol *Odali* jest jednym z używanych najczęściej¹⁾, po raz pierwszy zastosowany został w powojennej Norwegii przez nazistowskie organizacje w latach siedemdziesiątych. Norwescy nacjonaści interpretują ten znak jako symbol prawa Norwegów do zamknięcia kraju dla obcokrajowców.

Norweska skrajna prawica stosuje mitologię bardzo często, wybierając na nazwę organizacji np. słowo *wiking*, a jej kobiecego oddziału *Walkiria*. Walkiria to wspólne imię zbrojnych dziewczek zwiastujących śmierć, zbierających ciała poległych wojowników z pól bitewnych, a także posługujących w czasie uczt bohaterów w Walhalli, w mitycznym, cudownym pałacu *Odyna* w *Asgardzie*, nordyckim Niebie.

Fascynację przedchrześcijańskim okresem Skandynawii z łatwością dostrzec można także w faszystowskich wydawnictwach, nazwach firm etc. Nazwa „*Bifrost Video*” pochodzi od tęczowego mostu *Bifrost*, łączącego *Asgard* z *Mitgardem* (Ziemią), który przesuwają się wokół Ziemi strzeżony przez boga *Haimdala*. Używa on rogu, by alarmować innych bogów w razie potrzeby – nazwa rogu: *Gjallarhorn*. Jest to też tytuł gazety zajadłych norweskich neohitlerowców z organizacji **Zorn 88**. Inna gazeta nazywa się „*Ragnarokk*” - upadek bogów, nordycki odpowiednik Armagedonu. Te nazwy, i wiele innych, wskazują, że skrajni nacjonaści widzą się jako nowi wikingowie, którzy zamierzają walczyć za kraj.

Na pierwszym w historii norweskim kompakcie nazi-rockowym ostatni utwór nosi tytuł „*Heil Odin*”. Jest to powszechne wyrażenie w „słowniku” nacjonalistów. *Odyn*, ojciec *Thora*, jest bogiem wojny i śmierci. On wydaje uczty w Walhalli, którą zamieszkuje wszyscy wikingowie polegli w bitwie. „*Do zobaczenia w Walhalli*” jest eufemizmem stosowanym w stosunku do wrogów oznaczającym: „*Życzę ci śmierci*”. Odnosi się on również do towarzyszy broni, którzy polegli w heroicznej walce o białą rasę.

Używanie nazw i innych elementów zaczerpniętych z „*Ksiąg Eddy*” ma wydźwięk podwójny. Jest po pierwsze elementem strategii wiążącej dzisiejszych skrajnych nacjonalistów i neofaszystów z mitologią nordycką, aby uzyskać szerszą akceptację społeczną. Po drugie – jest świadectwem neonazistowskich marzeń, mistyki i postrzegania życia jako bezkompromisowej walki, w której jest miejsce jedynie dla wojownika.

Fascynacja mitologią skandynawską i pradawnym społeczeństwem nordyckim miała i ma duży wpływ na skrajną prawicę na całym świecie. Nadużywanie pogańskiej tradycji przez takie organizacje stwarza problem dla normalnych Norwegów. Jeżeli skrajnej prawicy udaje się przetwarzać tę symbolikę tak, by przedstawiała tylko rasistowską treść, to innym trudno używać jej tak, by nie być kojarzonym z nazizmem.

Tak więc dla Norwegów w ogóle, a dla młodych w szczególności, wyzwaniem jest odzyskanie zarówno swej historii, jak i mitologii – i oczyszczenie ich ze skrajnie prawicowych skojarzeń.

tłum.: KATARZYNA GLISZCZYŃSKA

¹⁾ Na przykład w Szczecinie działa grupa neofaszystowska o charakterze satanistyczno-neopogańskim pod nazwą *Odala*. Wychodzi również pismo pod tą samą nazwą (dop. red.).

